

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 106. szám
2017/8.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 ÉrtesítőjeFőszerkesztő:
Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Szerkesztők:
Pál Gyöngyi, Szima Csilla

Kirándulás a Rozsda-szakadékhoz

Június közepén a kolozsvári EKE kirándulásán vettünk részt a Rozsda-szakadékhoz. A mikrobusszal megtett út ezen a kiránduláson hosszú volt, menet 3 és fél órát vett igénybe (167 km), hazafelé 3 órát utaztunk (122 km). A hosszú út fáradalmait bőven kárpótolta a csodálatos táj mindkét útszakaszon, ahol átutaztunk, valamint a különleges élmény, amit a Rozsda-szakadék látványa nyújtott.

PÁL GYÖNGYI

Az Erdélyi-szigethegység egy jól körülhatárolt hegyvidék, nagy kiterjedésű, majdnem 20 ezer km²-nyi hegytömb, amely nyugatról elválasztja a Tisza alföldjét a keletre elhelyezkedő Erdélyi-medencétől, északon a Szamos, délen a Maros határolja. Közepén ott a Bihar-hegység, amelyet minden oldalról hegyvonulatok vesznek körül. Nyugaton a Királyerdő-hegység és a Béli-hegység, délen a Zarándi-hegység és az Érc-hegység, keleten pedig a Torockói-hegyek és a Gyalui-havasok, míg északon a Vlegyásza, a Meszes és a Réz-hegység alkotják. Az Erdélyi-szigethegység legmagasabb csúcsa a Nagy-Bihar (1849 m). Az Erdélyi-szigethegység egyik különleges látványossága a Rozsda-szakadék vagy Rozsda-árok (Groapa Ruginoasa).

Reggel 7 órakor indultunk a Széchenyi térről napos, meleg nyári időben, Vlád Pál és Kosztin Erika szervezőkkel. Elhagytuk a Lóna-patak, majd a Jára-patak völgyét, nemsokára elértük Borrév (Buru) mellett az Aranyos völgyét, ahonnan Topánfalva (Câmpeni) irányába haladtunk, Vidaly (Vidolm),

Aranyoslonka (Lunca Arieşului) és Szolcsva (Salciaua) településeken keresztül. A reggeli órában ezen a részen most is, mint oly gyakran, köd borította a tájat, de Aranyosbányán (Baia de Arieş) már ismét ragyogó napfény fogadott. Elhagytuk Topánfalvát és a Mihoeşti-víztározót, Felsőgirdán (Gârda de Sus) megálltunk elfogyasztani a reggeli kávé, majd folytattuk utunkat a Vertop-hágó felé.

Az Aranyos mentén jól fejlett a faluturizmus. Vertop és Felsőgirda (régiben Felsőőr/Gârda de Sus) között számos jól felszerelt, korszerű vendégfogadó, panzió működik. A Vertop (Vártop) térség a Körös és az Aranyos völgyi medence (Bazinul Văii Arieşului) közelében helyezkedik el és a téli sportok szerelmeseinek egyik kedvenc kirándulóhelye, de nyáron is csodálatos a vidék, érdemes felkeresni. A nyári időszakban alkalmas gyalogos és kerékpártúrákra, sárkányrepülésre és barlangászásra, a téli hónapokban síelésre, sítúrásra és szánkózásra vagy akár kutyaszános kirándulásra.

A Vertop-hágó (1140 m) vízválasztó az Aranyos- és Fekete-Körös között. A DN75-ös or-

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Nyolcvan év alatt lett ilyen

szágúton nagy tábla jelzi a turistaösvény kezdetét a Rozsda-szakadékhoz. Itt csatlakozott hozzánk a szilágysomlyói Sallay család, ők kiskocsival érkeztek és már több kirándulásunkon részt vettek. Elhagytuk az aszfaltos utat és megkezdtük a mászást a piros sáv jelzésen. A turistaút kezdeténél áfonya- és szederízes pa-

lacsintát kínáltak a helybeliek, erdei gyümölcsből készült szörpöt és lekvárt is vásárolhattunk tőlük. Az ösvény meredeken indult felfelé, eleinte falépcsők és fakorlát segítettek leküzdeni a meredek szakaszt, majd fenyőerdőben szerpentin haladunk tovább. A felfelé kapaszkodó ösvényen majd egy óra alatt jutottunk fel egy tisztásra, ahol egy nyereg körvonalazódott. Felértünk, és elakadt a lélegzetünk... A másik oldalon, alattunk óriási rozsda-színű szakadékokkal teli gödör terült el; ez a Rozsda-szakadék (Groapa Ruginoasa, 1379 m). Szélei könnyen leszakadhatnak, ezért nem szabad túl közel merészkedni a peremhez. A baloldalon haladó ösvényen kapaszkodtunk tovább felfelé, hogy oldalról is láthassuk a Rozsda-szakadékot, a fű között érett áfonyát és rókagombát találtuk, közben fényképet készítettünk erről a különleges árokról, remélve hogy fotóink híven megőrzik a nem mindennapi látványt és színeket.

Ez a hatalmas és félelmetes, 100 m mély és 450 m széles árok a Száraz-völgy (Groapa Seacă) hátráltató erózióval kialakult suvadása. Ez a folyamat napjainkban is folytatódik, így a Rozsda-szakadék folyamatosan bővül. 80 évvel ezelőtt keletkezett régi térképek a Rozsdát még csak apró vályúként jelentetik meg. A gödrön túl, 4 km-re van a Flóra-rét, a messze fehérlő sziklák pe-

dig a Galbina-szirt sziklája (Piatra Galbenei). A kilátás gyönyörű, megérte a fáradságot. A szakadék egyben bizonyítéka annak a földtörténeti eseménynek, amelynek során hosszú évmilliók alatt a kőzetek átfordultak, és a legrégebbi és legmélyebben elhelyezkedő kőzetek kerültek a felszínre. Az éles szélű meredek szakadékok mind a gödör közepe felé irányulnak. A Száraz-völgy lefelé járhatatlan, és erdőrengettek rejtik el vizének a Galbina felé történő folyását, amely esők alkalmával hatalmas mennyiségű homokot szállít az erről elnevezett „sárga” (Galbena) patakba. A Rozsda-szakadék az Erdélyi-szigethegység leglátványosabb árokképződése.

Kirándulásunkat nyári záporosó zavarta meg, de mire leereszkedtünk a turistaúton, az eső el is állt és ismét kisütött a nap. Hazafelé Fehérvölgy falutól (Albac) Gyálukaluluj vagy Lómező (Poiana Horea, régen Dealul Calului) felé jöttünk a Pasul Ursoaia hágón keresztül, ezt az utat az utóbbi években leaszfaltozták. Hol hatalmas szerpentinek, hol fenyőerdők közt haladtunk, helyenként csodálatos kilátás nyílt a hegyekre és a hegységekre. Elhaladtunk a jósikfalvi gyűjtőtől mellett, elhagytuk Beliş-Fântânele üdülőtelepet, majd Roska (Râşca) és Kiskapus (Căpuşa Mic) településeken keresztül hazatértünk Kolozsvárra.

Csodáljuk az Erdélyi-szigethegység leglátványosabb árokképződését

Jóféle bűdös a csíkszentimrei Bűdösfürdőben

Egy nagyvárosban élő természetszerető ember az 1000 méter feletti zöldövezetet már önmagában is a mennyei jelzővel illeti. Fenyőillat, természethangok és csend, málna, mókus, vadvirágok, pillangók, gyíkok, tábertűz és az éjjeli égbolt térképe hullócsil-lagokkal ékesítve, viszonylagos semmittevés, béke... Ilyen egyszerű és pompás üdülést kínálhat a Csíkszeredától 13 kilométerre, Csíkszentkirálytól nyugatra, a Hargita-hegység déli részén 1100–1250 méter tengerszint feletti magasságban elterülő csíkszentimrei Bűdösfürdő (Sántimbru-Băi) üdülőtelep.

KOCSIS TÜNDE

A felsorolt potenciális élményeket a nyár derekán Erdély számos vidékén, hegységében meg tapasztalhatjuk, de a Bűdös nem csak a megnyugodni, szemlélődni, „kiürülni” vágyóknak, hanem a reumás, érszűkületi és mozgásszervi betegségekben szenvedőknek is javallott.

A fürdőt az 1920-as években kezdték építeni, 1965-ben gőzfürdővel is gazdagodott a kínálat, de utóbbi jelenleg nem használható. Az üdülőtelep forrásainak vizét nagyrészt egy 12 kádás meleg fürdőben hasznosították – ez is a múlté. Viszont továbbra is mindenki rendelkezésére áll gazdag higanytartalmú gyógyvizeivel, kénes-szén-dioxidos borvizeivel és mofettáival. „A mostani mofettát eleinte saját használatra pásztorok ásták ki. E mofettát különös süvöltő hangja miatt »Süllögőnek« neveztek el. Nagy gázömléssel bír, Erdélyben csak a Torjai bűdösbarlang tesz túl rajta. A szén-dioxidos-kénes gázömlések 99% szén-dioxidot és 1% kén-hidrogént tartalmaznak, ezek a gázok hatnak a központi idegrendszer funkcióira, és élénkítik a szervezet anyagcseréjét.” – írja a hely sajátosságáról Szentés Lajos és Demeter László a Székelyföld hét csodáját gyűjtő projekt honlapján. Három mofettája közül az útszéli erősebb, a település szívében rejlő gyengébb ugyan, de annak erőssége is napszaktól, időjárástól és egyéb feltételek függvé-

nyében változik. A harmadik egy most épülő új kezelőközpont épületének része lett.

A bűdösbe ülnek szigorúan tilos egy adott magasság alá ereszkednie, hiszen az az oxigénhiány miatt halálos kimenetelű is lehet, és a bent ülés vagy állás időtartama is korlátozott. A hatást az első 10 perc után is érezni lehet: melegség önti el a végtagokat, felgyorsulhat a légzés, kitágulnak az artériák. A „fürdő” jelenleg kissé csalóka megnevezés mindegyre, hiszen találkozhatunk ugyan gyógyiszap vagy gyógyvíz-fortyogókkal is, de egész testet befedő kimondott fürdőhelyiséggel nem.

A „felelőtlen iparosítás tipikus példája az üdülőhelyen 1970–1980 közt működő higany-szulfid vagy cinóberbánya, amely súlyos sebeket hagyott a vadregényes táj küllemén. A természet az elmúlt 30 év alatt sem tudta begyógyítani teljesen az ember okozta sérüléseket. Emellett a környéken az utóbbi két évtizedben hatalmas erdőkitermelések voltak” – idézzük újra a két helyismerőt. Igaz, hogy a Csíkszentimréhez tartozó lakótelep bővülése, fejlődése annak is köszönhető, hogy a Csíkszeredából induló ultramodern aszfalttal éppen most jutottak fel a telepig.

Konkrét kimutatást nem tudunk, de a lakóházak száma megközelíti (talán meg is haladja) a 700-at, viszont a létszám szezonálisan változik (a Wikipédia szerint a telepnek

nincs állandó lakossága). Érdekes jelenség lehet azt tapasztalni, hogy egyszer „hopp”, tele a falu emberi hangokkal, gépek zajával, székelyszavú telepe-ekkel és ritkábban ugyan, de idegen nyelvűekkel, a boltba, kocsmába vagy a mofettákhoz, forrásokhoz sétálókkal – máskor meg ugyanazokon az utcácskákon haladva „kopp”, vagyis alig-alig van, vagy egyáltalán nincs emberféle. A házak nagy része faház, kevés a téglából való, és érdekes látni, hogy míg egyesek minden fenyőt kivágattak házuk körül, mert a kivénült fenyők minden évben reális veszélyt jelentenek vihar esetén – mások a fenyők törzsével majdhogyanem összesimulva építkeztek.

Az útjelző táblák, feliratok eléggé „székelyesen” beszédesek: a főút menti mofetta előtt „Illatos út” feliratú táblát találunk, a főút szélén egy tábla ezt üzeni: „ERDŐVIDÉKIEK utcája”, a kis utcák között pedig találkozunk „Nagymama kürtöskalácsa” táblával, az elsősegélynyújtó központnál pedig „Piroska-villa” olvasható, de van „Csúszka-út” is, „Tesóklak”, míg egyik székelykapun ez áll: „VÁR- LAK-HAZA” az egyetlen bolt és bár neve pedig „Keleti”...

A település Mária kápolnájában hetente van szentmise és kéthetente református istentisztelet. Lám, újraértelmezhetjük a kénes-pokol képzetet a jóhatású kénes mofetták szempontjából is, de annak a tudományos felfedezésnek a tükrében is, hogy a Föld magja 2900 kilométeres mélységben rengeteg ként tartalmaz, hiszen ahhoz túl könnyű, hogy kizárólag vasból és nikkelből álljon. Valaki nagyon jól összekeverte a gyógyítót a pusztítóval, a mennyeit a pokolival! Csak az a kérdés, hogy ki melyik részére nyitottabb...

Utca a telepen, amelynek nincs állandó lakossága

Szeptemberi rendezvények

- **Augusztus 26. (szombat):** Cérna-forrás–Bivalyos–Majláth-kút–Sáros-Bükk (18 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Barabás Ibolya.
- **Augusztus 27. (vasárnap):** Bácsi-torok (12 km). Találkozás 9 órakor a 31-es autóbussz Széchenyi téri megállójában. Szervezők: Pál István és Pál Gyöngyi.
- **Augusztus 30. (szerda):** Majláth-kút (16 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Szeptember 1–3. (péntek–vasárnap):** Kerékpártúra a Dunakanyarban a következő útvonalon: Auchan Budakalász–Szentendre–Tahitótfalu–Kisoroszi Szigetcsúcs–Visegrád–Pilismaróti Hájótemető–Esztergom–Párkány–Helemba–Szob–Juliánus-kilátó–Nagymaros–Vác–Budapest. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon vagy Facebookon (facebook.com/eke.kolozsvár).
- **Szeptember 2. (szombat):** Somszűret Sztánán, 10 km. Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.
- **Szeptember 3. (vasárnap):** A Révi-szoros Körösrévtől Vársonkolyosig és a Zichy-cseppkőbarlang (vonatos kirándulás, gyalog 8 km). Találkozás a vonatállomáson 7.15 órakor. Szervezők: Pál István és Pál Gyöngyi.
- **Szeptember 6. (szerda):** Séta a Páter-úton (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés a székházban.
- **Szeptember 7–9. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.
- **Szeptember 8–11. (péntek–hétfő, minimum 4 nap):** Reketőtől az Aranyos völgyéig: Dobrin–Dumitreasa–Tina-hegy–Piatra Gșoșilor–Prislop–Jára forrásai–Öreghavas–Kisbányahavas üdülőtelep–Bélavára–Alsó Podsága (70 km, 1900 m szintkülönbség). Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.
- **Szeptember 9. (szombat):** Ózek-völgye (18 km). Találkozás 8.45 órakor a 40-es autóbussz megállójában (a román színház mellett). Szervező: Barabás Ibolya.
- **Szeptember 10. (vasárnap):** Fehér-kövek (15 km/400 m szintkülönbség). Találkozás a Flip előtt 7 órakor. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin Erikánál.
- **Szeptember 13. (szerda):** István-forrás (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Szeptember 14. (csütörtök):** Túraszervezők tanácskozása és választmányi gyűlés 18 órától a székházban.
- **Szeptember 16–17. (szombat–vasárnap):** Kerékpáros túra a Bucsin-tetőre (120 km/900 m szintkülönbség). Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon ♦ Csillagtúrák Csucsán. Szervezők: Barabás Ibolya és Csorba Anna. Bejelentkezni telefonon.
- **Szeptember 17. (vasárnap):** Dregán völgye, Kis-Sebes völgye, felderítő túra (18 km, szintkülönbség 500 m). Találkozás a Flip előtt 7 órakor. Szervező: Vlád Pál. Érdeklődni telefonon Kosztin Erikánál.
- **Szeptember 20. (szerda):** Cérna-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Szeptember 23. (szombat):** Feleki-tető, Árpád-csúcs (18 km). Találkozás 8.45 órakor a Flip előtt, a Fany buszok Széchenyi téri megállójában. Szervezők: Pál István és Pál Gyöngyi.
- **Szeptember 27. (szerda):** Rejtett-forrás (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta.
- **Szeptember 28–30. (csütörtök–szombat):** Munkatúra Csucsán. Találkozás 7.15 órakor az állomáson. Szervező: Bagaméri Tibor. Bejelentkezni telefonon.
- **Szeptember 30–október 1. (szombat–vasárnap):** Ady Endre emléktúrák Csucsáról. **Szombat:** Réz-hegység. A Fekete Ponortető 3 vízkelete (Seredos, Berettyó, Kisberettyó), 25 km, 900 m szintkülönbség, menetidő 9 óra; rövid túra: 12 km, 500 m szintkülönbség, menetidő 5 óra. **Vasárnap:** Vigyázó hegység. Edömérgerinc–Szurdok-völgy, 13 km, 500 m szintkülönbség; Nagyhegy–Bambulás tető 26 km, 1000 m szintkülönbség, menetidő 9 óra. Szervező: Kiss János. Érdeklődni telefonon.
- **Október 4. (szerda):** Séta a Páter-úton (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Székely Lavotta ♦ 18 órától közgyűlés (a helyszín az októberi programban).
- **Szolgálatos napok a székházban** (Kolozsvár, Fürdő/Cardinal Iuliu Hossu utca 20. sz., 13-as ajtó): kedden 10.30–12.30, csütörtökön 17–18 óra között. ♦ **EKE fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban. ♦ **Könyvtár:** minden csütörtökön 17–18 óra között a székházban.

Túrazvezetők, szervezők elérhetőségei

Bagaméri Tibor 0742-776930
 Barabás Ibolya 0740-560742
 Csorba Anna 0740-407652
 Kiss János 0364-807639
 Kosztin Erika 0746-055926, 0770-0323511
 Pál Gyöngyi 0742-373546
 Pál István 0264-572663
 Székely Lavotta 0748-036290
 Szima Márton 0766-703575
 Vlád Pál 0264-435866
 Titkár: Etédi József 0745-029946 és Székely Lavotta

Rendezvényeire minden érdeklődőt szeretettel vár az EKE Kolozsvár 1891!